

Σύμβολο δύναμης, αιώνιο βασιλιά της θάλασσας. Λευκός καρχαρίας κολυμβητών ή απλά ένα παρεξηγημένο ...

Media: BH MAGAZINO

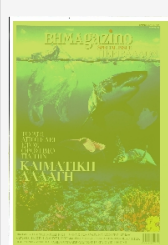
Page: 24,26

Published at: 06-06-2021

Author:

Surface: 2248.2 cm² Circulation: 0

Subjects:

Ένας εντυπωσιακός λευκός καρχαρίας κολυμπά στον Ειρηνικό Ωκεανό κοντά στη Νήσο Γουαδολούπη.

Ο ΘΗΡΕΥΤΗΣ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ

Σύμβολο δύναμης, αποτελεί τον αιώνιο βασιλιά της θάλασσας. Είναι τελικά ο λευκός καρχαρίας ο φόβος και ο τρόμος των κολυμβητών και των σέρφερ ή απλά ένα παρεξηγημένο πλάσμα στο οποίο η «μυθολογία» του Χόλιγουντ προσέδωσε μια αρνητική εικόνα;

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΗ ΒΑΡΑΚΗ

Ο Λευκός καρχαρίας είναι ένα από τα πλέον εμβληματικά είδη των ωκεανών. Ο *Carcharodon carcharias*, όπως είναι η επιστημονική του ονομασία, αποτελεί έναν από τους πιο γοητευτικούς αλλά και συνάμα μυστηριώδεις κατοίκους της θάλασσας. Συναντάται στα παράκτια νερά κοντά στην επιφάνεια σε όλους τους σημαντικούς ωκεανούς, με τις μεγαλύτερες συγκεντρώσεις του πληθυσμού του να βρίσκονται στις ΗΠΑ (στις βορειοανατολικές ακτές και στην Καλιφόρνια), στη Νότια Αφρική, στην Ιαπωνία, στην Ωκεανία, στη Χιλή και στη Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της Θάλασσας του Μαρμαρά και του Βοσπόρου. Το μέγεθός του πράγματι προκαλεί δέος. Γιατί ένας θηλυκός Λευκός καρχαρίας μπορεί να φτάσει μέχρι και τα 6,1 μ. μήκος, ενώ το βάρος του να ξεπεράσει τους δύο τόνους. Ωστόσο, κατά μέσο όρο το μέγεθος των αρσενικών κυμαίνεται μεταξύ 4,6-4,9 μ.

Η αλήθεια είναι ότι γνωρίζουμε ελάχιστα για τις συνήθειές του. Για παράδειγμα, μέχρι και το 2014 οι επιστήμονες θεωρούσαν ότι οι τρομοφοί αυτοί θηρευτές των ωκεανών ζούσαν περί τα 20 με 30 χρόνια. Όμως μια μελέτη του αμερικανικού Ωκεανογραφικού Ινστιτούτου Woods Hole ανέβασε το προσδόκιμο ζωής του λευκού καρχαρία, και ιδίως των μεγαλύτερων αρσενικών, στα 73 έτη και των μεγαλύτερων θηλυκών στα 40. Μάλιστα, φαίνεται οι Λευκοί καρχαρίες να φθάνουν

αργά στη σεξουαλική ωριμότητά τους, με τους αρσενικούς να την αγγίζουν στα 26 τους χρόνια και τους θηλυκούς στα 33. Είναι γεγονός πάντως ότι ο Λευκός καρχαρίας δεν έχει φουσκούς θηρευτές, εκτός από πολύ σπάνιες περιπτώσεις τη φάλαινα όρκα, ενώ εκείνος τρέφεται με θαλάσσια θηλαστικά, ψάρια και θαλασσοπούλια. Την ίδια στιγμή, όμως, αντιμετωπίζει πολλές οικολογικές προκλήσεις, γεγονός που οδήγησε τη Διεθνή Ενωση Προστασίας της Φύσης (IUCN) να τον κατατάξει στα τρωτά είδη.

Καρχαρίας και Χόλιγουντ

Σε κάθε περίπτωση, πρόκειται για ένα πλάσμα το οποίο η βιομηχανία του Χόλιγουντ έχει παρουσιάσει ως μια αδίστακτη φοβική μηχανή, προσδίδοντάς του εν γένει αρνητική φήμη. Πόσες είναι άραγε οι ταινίες οι οποίες πάτησαν στην παράδοση των «Σαγονιών του καρχαρία» (παραγωγή 1975, σε σκηνοθεσία Στίβεν Σπίλμπεργκ), συντηρώντας την εικόνα του Λευκού καρχαρία-δολοφόρου; Η απάντηση είναι: μάλλον αμέτρητες. Γιατί και η Χάλι Μπέρνι στο «Dark Tide» («Σε βαθιά νερά», 2012), αλλά και η Μπλέικ Λάιβλι στο «The Shallows» («Σε ρηχά νερά», 2016) δεν έρχονται αντιμέτωπες μαζί του; Ή ακόμα σε πόσες ταινίες της σειράς Τζέιμς Μποντ δεν έχουμε δει καρχαρίες να απειλούν τον 007 ότι αν πέσει στα δόντια τους δεν θα απολαύσει ποτέ ξανά το μαρτίνι του «shaken not stirred», με πιο χαρακτηριστική ίσως την ταινία του 1981 «Για τα μάτια σου μόνο» όπου Ρότζερ

Μουρ και Καρόλ Μπουκέ έρχονται αντιμέτωποι με έναν καρχαρία στα νερά της Κέρκυρας;

Λευκός καρχαρίας και άνθρωπος

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Από όλα τα είδη καρχαρία, πράγματι ο Λευκός είναι υπεύθυνος για τον μεγαλύτερο αριθμό καταγεγραμμένων θανατηφόρων επιθέσεων στον άνθρωπο. Είναι όμως ο άνθρωπος στόχος για τον Λευκό καρχαρία; Οι αριθμοί ίσως μιλούν από μόνοι τους. Για παράδειγμα, στη Μεσόγειο θάλασσα έχουν υπάρξει μόλις 31 επιβεβαιωμένα περιστατικά επιθέσεων δαγκώματος εναντίον ανθρώπων τους τελευταίους δύο αιώνες, τα περισσότερα από τα οποία δεν ήταν θανατηφόρα. Γιατί ο Λευκός καρχαρίας, μολονότι ίσως έχει καλλιεργηθεί η αντίθεση εντύπωση μέσα από τις κινηματογραφικές ταινίες, δεν φαίνεται να έχει κάποια ιδιαίτερη προτίμηση στην ανθρώπινη σάρκα, η γεύση της οποίας του είναι μάλλον αδιάφορη.

Η «σφαγή» του Λευκού καρχαρία

Για όλα αυτά, είναι γεγονός ότι κράτη έχουν προχωρήσει κατά καιρούς σε σκόπιμες θανατώσεις καρχαριών σε μια προσπάθεια μείωσης των επιθέσεων στους ανθρώπους, με τα συγκεκριμένα προγράμματα βέβαια να επικρίνονται έντονα από περιβαλλοντολόγους και επιστήμονες, καθώς πλήττουν βαριά το θαλάσσιο οικοσύστημα. Μάλιστα στα δίχτυα καθώς και στις υδροβίες παγίδες

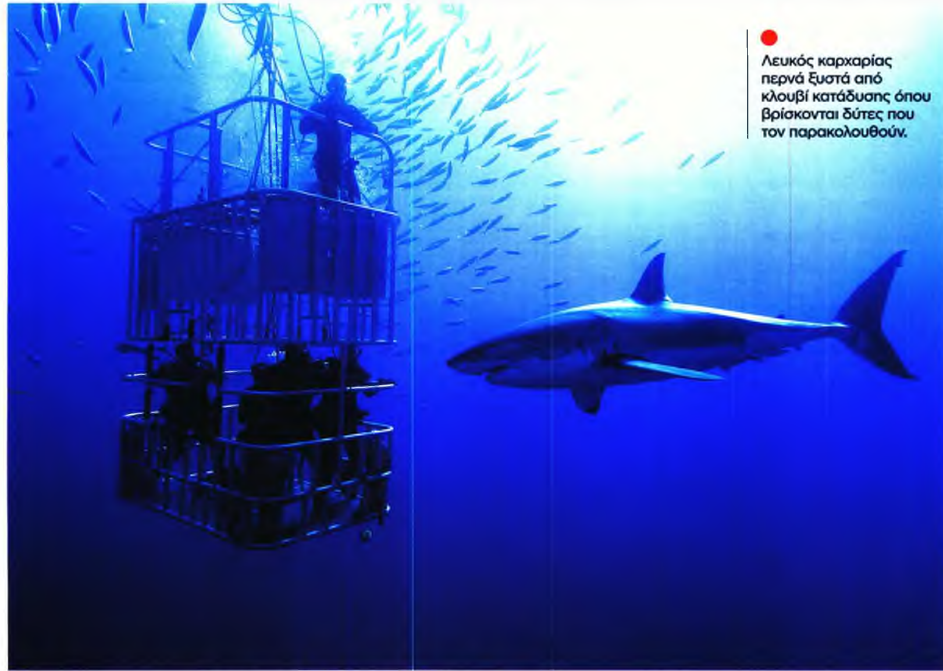
που στήνονται για το κυνήγι του, θάνατο βρίσκουν και άλλα είδη θαλάσσιων ζώων, όπως δελφίνα και θαλάσσιες χελώνες. Οι αριθμοί είναι τρομακτικοί. Ενδεικτικά, μεταξύ 1962 και 2008, οι Αρχές του Κουίνσλαντ στην Αυστραλία απομάκρυναν από τα νερά 50.000 καρχαρίες, ανάμεσα τους και αρκετούς Λευκούς. Την ίδια στιγμή, στη Νέα Νότια Ουαλία, μεταξύ 1950 και 2008, 577 Λευκοί καρχαρίες θανατώθηκαν στα δίχτυα, ενώ μόνο την περίοδο μεταξύ Σεπτεμβρίου του 2017 και Απριλίου του 2018 14 Λευκοί καρχαρίες βρήκαν τον θάνατο.

Οι καρχαρίες στην Ελλάδα

Υπάρχουν όμως καρχαρίες στις ελληνικές θάλασσες; Η απάντηση φυσικά είναι θετική. Ας θυμηθούμε το γνωστό ποίημα του Διονυσίου Σολωμού «Ο πόρφυρας», όπου ο εθνικός μας ποιητής εμπνέεται από τον τραγικό θάνατο ενός άγγλου στρατιώτη στα δόντια ενός καρχαρία στο λιμάνι της Κέρκυρας, περιγράφοντας τη στιγμή της επίθεσης. Στη Μεσόγειο απαντώνται 47 είδη καρχαριών, εκ των οποίων περίπου 35 ζουν και στα πελάγη μας. Οι καρχαρίες ζουν κατά κύριο λόγο στις ανοιχτές θάλασσες, πολλοί από αυτούς, όμως, εισέρχονται συχνά σε πιο κλειστούς κόλπους (π.χ. Κορινθιακός, Παγασητικός, Σαρωνικός), με σκοπό κυρίως την αναπαραγωγή. Ανάμεσα σε αυτά τα 35 είδη, να, συγκαταλέγεται και ο Λευκός καρχαρίας, με μέγεθος σαφώς μικρότερο από τους Λευκούς καρχαρίες των ωκεανών του πλανήτη.

Σύμβολο δύναμης, αιώνιο βασιλιά της θάλασσας. Λευκός καρχαρίας κολυμβητών ή απλά ένα παρεξηγημένο ...

Media: BHMAGAZINO Page: 24,26 Published at: 06-06-2021

● Λευκός καρχαρίας περνά ξυστά από κλουβί κατάδυσης όπου βρίσκονται δύτες που τον παρακολουθούν.

Ο μεσογειακός πληθυσμός του λευκού καρχαρία, μάλιστα, εμπίπτει στην κατηγορία «κρισιμώς κινδυνεύων» (critically endangered) σύμφωνα με την Κόκκινη Λίστα των Απειλούμενων Ειδών της IUCN, εξαιτίας της δραματικής μείωσης στους αριθμούς του τα τελευταία 50 έτη, που κυμαίνεται μεταξύ 52% και 96% σε μερικές περιοχές.

Δυστυχώς, μολονότι στη Μεσόγειο το είδος δεν αποτελεί στόχο της αλιείας, καταλήγει συχνά ως παρεμπόδιον αλιεύμα σε διάφορους τύπους αλιευτικών εργαλείων, όπως το παραγάδι, η τράτα βυθού και τα κυκλικά δίχτυα (τριγύρι), τα οποία συνιστούν την κύρια απειλή για τον ήδη μειωμένο πληθυσμό του. Αν και είναι πολύ πιθανό ότι οι καρχαρίες αλιεύονται ως παρεμπόδιον, οι αλιείς υποχρεούνται, σε κάθε περίπτωση, να τους απελευθερώνουν ζωντανούς. Όμως τα τελευταία χρόνια γινόμαστε μάρτυρες περιστατικών αλίευσης και εκφόρτωσης λευκών καρχαριών στη Μεσόγειο, με ένα πρόσφατο περιστατικό αλίευσης, πώλησης και επίδειξης να προέρχεται από το νησί της Νάξου. Μάλιστα, 23 περιβαλλοντικοί φορείς, ανάμεσά τους και η WWF Ελλάς, κάλεσαν το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την εφαρμογή της νομοθεσίας σχετικά με την προστασία των καρχαριών και των σαλαχιών στην Ελλάδα. Θυμίζουμε ότι ο λευκός καρχαρίας συμπεριλαμβάνεται – μαζί με άλλα προστατευόμενα είδη καρχαριών και σαλαχιών – στο Παράρτημα II του πρωτοκόλλου «σχετικά με τις περιοχές ειδικής προστασίας και βιοποικιλότητας στη Μεσόγειο» της Σύμβασης της Βαρκελώνης όπου ρητά «η αλίευση, η διατήρηση επί σκάφους, η μεταφόρτωση, η εκφόρτωση, η μεταφορά, η αποθήκευση και η πώληση ή η έκθεση προς πώληση αυτού του είδους απαγορεύονται αυστηρά» από το Ενωσιακό Δίκαιο. Όπως σημειώνει και η πρόσφατη ανακοίνωση της WWF Ελλάς, τέτοιου είδους μη στοχευμένες αλιεύσεις ενδέχεται να πυροδοτήσουν την ανάπτυξη του λευκού καρχαρία: ένα είδος το οποίο χαρακτηρίζεται από χαμηλό αναπαραγωγικό ρυθμό και ρυθμό ανάπτυξης, μακρά διάρκεια ζωής και είναι άκρως μεταναστευτικό.

Ιδρύματα και κλιματική αλλαγή

Η προστασία του λευκού καρχαρία έχει κινητοποιήσει πολλές περιβαλλοντικές οργανώσεις παγκοσμίως. Στον Ελλαδικό χώρο ιδιαίτερα ενισχυμένοι είναι ο επιχειρηματίας Στέλιος Χατζηγιάννης, αλλά και η περιβαλλοντική οργάνωση All For Blue με ιδρύτρια την Κατερίνα Τοπούζογλου. Την ίδια στιγμή, το Ίδρυμα του Πρίγκιπα Αλβέρτου Β' του Μονακό, το οποίο συστάθηκε το 2006 με αποστολή την

● 1, 2. Ο Τζεφ Μπέζος αλλά και ο Ελον Μασκ έχουν στρατευθεί στον αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής. 3. Η ταϊνία του Στίβεν Σπίλμπεργκ «Τα σαγόνια του καρχαρία» του 1975 δημιούργησε μία ολόκληρη κατηγορία φιλμ που συντηρούν την εικόνα του καρχαρία-δολοφόρου.

προστασία του περιβάλλοντος και την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε τοπική και παγκόσμια κλίμακα, έχει δείξει μεγάλο ενδιαφέρον για τους καρχαρίες, με τον ίδιο τον επικεφαλής του Οίκου των Γκριμπάλντι να έχει δηλώσει χαρακτηριστικά: «Μια καλύτερη κατανόηση της φύσης του καρχαρία, σε συνδυασμό με τις διαθέσιμες τεχνολογίες και με μια συλλογική προσπάθεια για τη διαχείριση των δραστηριοτήτων μας, θα μας επιτρέψουν να μοιραστούμε τον ωκεανό μαζί τους». Μάλιστα, μαζί με το Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Μονακό, έχουν οργανώσει και σχετικά workshops, ενώ ο στόχος του προγράμματος «Sharks, So Misunderstood!» που «έφρεξαν» ήταν να αλλάξει τη δημόσια αρνητική εικόνα που είχε διαμορφωθεί για αυτά τα μυστηριώδη

πλάσματα του βυθού. Σημειώνεται ότι αυτή τη στιγμή το Ίδρυμα του Αλβέρτου, σε συνεργασία με τη WWF, «τρέχει» πρόγραμμα για τη μείωση της ζήτησης των πετρινίων καρχαρία στην οσπιακή αγορά, όπου θεωρούνται ελαφρικό έδεσμα. Ιδιαίτερα ενισχυμένη, πάντως, σε θέματα προστασίας της άγριας φύσης είναι και η ούλνδος του, πριγκίπισσα Σαρλίν, η οποία πρόσφατα βρέθηκε στη Νότια Αφρική, σε μια αποστολή για την προστασία του ρινόκερου. Όμως ο Λεονάρντο Ντι Κάπριο, μέσω του ιδρύματος που έχει δημιουργήσει (ονομάζεται The Leonardo DiCaprio Foundation), μάχεται εδώ και αρκετά χρόνια υπέρ της προστασίας της άγριας πανίδας και των εύθραυστων οικοσυστημάτων, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου σχετικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Μάλιστα, ιδιαίτερη αίσθηση είχε προκαλέσει όταν το 2019 ο χολιγουντιανός star είχε αναδη-

μοσιεύσει στον προσωπικό του λογαριασμό στο Instagram ένα βίντεο από τη δράση καθαρισμού του βυθού στα νερά της Ανδρού, οργισμένος για τα σκουπίδια που κατακλύζουν τις θάλασσες. Και φυσικά τις οικολογικές του ευαισθησίες έχει εκδηλώσει και ο Μπιλ Γκέιτς. Μάλιστα, τον περασμένο Φεβρουάριο κυκλοφόρησε το βιβλίο του με τίτλο «Πώς να αποφύγουμε μια κλιματική καταστροφή: Οι λύσεις που έχουμε και οι καινοτομίες που χρειαζόμαστε» (εκδ. Πατάκη). Ο ίδιος έχει αφιερωθεί την τελευταία δεκαετία στη μελέτη των αιτιών και των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής και με τη συνεργασία ειδικών από τους τομείς της φυσικής, της χημείας, της βιολογίας, της μηχανικής, της πολιτικής επιστήμης και της οικονομίας, έχει επικεντρωθεί στο π. πρέπει να γίνει για να αναστραφεί η πορεία του πλανήτη προς τη βέβαιη περιβαλλοντική καταστροφή. Υπενθυμίζεται ότι η Microsoft, η εταιρεία που ίδρυσε

το 1975 με τον Πολ Άλεν – ο ίδιος ο Γκέιτς αποσύρθηκε από το διοικητικό συμβούλιο το 2020 για να επικεντρωθεί περισσότερο στους φιλανθρωπικούς του σκοπούς –, ανακοίνωσε ένα φιλόδοξο σχέδιο για τη μείωση και τελικά την εξάλειψη του αποτυπώματος άνθρακα της εταιρείας. Μέχρι το 2030, η Microsoft θα είναι αρνητική σε εκπομπές άνθρακα και μέχρι το 2050 η εταιρεία θα έχει αφαιρέσει από το περιβάλλον όλων των άνθρακα που έχει εκπέμψει, είτε απευθείας, είτε μέσω ηλεκτρικής κατανάλωσης, από την ημερομηνία ίδρύσής της. Από τη Λίστα των προσοπικότητων διεθνούς εμβέλειας που έχουν στρατευθεί στον αγώνα για τη σωτηρία του περιβάλλοντος δεν θα μπορούσε να λείπει και ο Ελον Μασκ, ο δεύτερος πλουσιότερος άνθρωπος του κόσμου. Μάλιστα, ο απόλυτος άρχων των Tesla και SpaceX τον περασμένο Φεβρουάριο ανακοίνωσε ότι θα προσφέρει 100 εκατ. δολάρια στον νικητή του διαγωνισμού του Ίδρυματος Χριζε, για την ανάπτυξη της καλύτερης τεχνολογίας δεδμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, καθώς η αιχμηρότητα των εκπομπών που προκαλούν το φαινόμενο θερμοκηπίου θεωρείται κρίσιμος στόχος για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Αλλά και ο Τζεφ Μπέζος, ο πλουσιότερος άνθρωπος στον κόσμο, με περιουσία 187 δισ. δολ., έχει ρηχτεί στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής, με τη δέσμευση να διαθέσει 10 δισ. δολάρια μέσω του Bezos Earth Fund. Την ίδια στιγμή, μέσω της πρωτοβουλίας The Climate Pledge που δημιούργησε το 2019 η Amazon σε συνεργασία με το Global Optimism και η οποία υπογράφηκε και από άλλες εταιρείες, ο επιχειρηματικός κολλοσσός έχει δεσμευθεί για μηδενικό ισοζύγιο άνθρακα το 2040, δέκα χρόνια νωρίτερα από όσα προβλέπει η Συμφωνία του Παρισιού για την Κλιματική Αλλαγή. Δεν έχει καμία σημασία που ο ίδιος ο Μπέζος αποχωρεί από τη θέση του CEO της Amazon στις 5 Ιουλίου. Ο αγώνας για τη σωτηρία του περιβάλλοντος συνεχίζεται.